

Terugblik op molen “De Dankbaarheid”

(door: Piet Valkenburg)

Niet velen kennen de naam “Molen De Dankbaarheid”, deze plek is momenteel beter bekend als de “Molen van Van Harten” of “de oude molenromp” bij De Bouwhof, bouwmaterialen aan de Stationsweg 392.

Geschiedenis

Molen De Dankbaarheid, ook wel De Vlasblom of Vlasmolen genoemd, wordt in 1912 gebouwd nadat zijn voorganger, van hetzelfde type, een achtkante stellingkorenmolen met een gemetselde onderbouw, ten gevolge van blikseminslag in 1911 is verbrand.

Van deze voorganger is eigenlijk niets bekend, maar de voorganger van een stellingkorenmolen was in het verleden vaak een vaste houten achtkantige constructie, meestal bedekt met riet. Dit type molen heet een bovenkruier. Later zouden de houten constructies, met name de onderbouw, worden “versteend”, d.w.z.: in steen opgetrokken.

Om meer te weten te komen over de voorganger van de molen (van vóór 1911) zou er verder archiefonderzoek moeten plaatsvinden.

Bij de herbouw van ‘De Dankbaarheid’ wordt de nog bruikbare gemetselde onderbouw ongeveer 3,50 meter verhoogd zodat er een zolder onder de stelling komt te liggen. Bij deze herbouw worden ook onderdelen uit elders gesloopte molens gebruikt.

Gedurende 1904-1905 werkt eerst molenaar Bart Brinkman op de molen, die dan eigendom is van H. van Nieuwenhuizen. Hierna komt Wouter van Harten als molenaar op de molen.

Ook in 1919 slaat de bliksem in de molen in. De zoon van de molenaar, Wouter van Harten raakt hierdoor ernstig gewond. Ook een knecht wordt getroffen, maar heeft aanzienlijk minder letsel. De schade aan de molen blijft beperkt.

Afbeelding: Vader Van Harten (rechts) met zijn zoons Marinus en Wouter voor de molen.

Onweer.
Te Scherpenzeel sloeg tijdens een plotseling hevig opkomend onweder de bliksem in den molen van W. van Harten, waarbij diens zoon W. nogal ernstig getroffen werd. Ook de knecht A. van G. werd getroffen doch kwam met den schrik vrij.

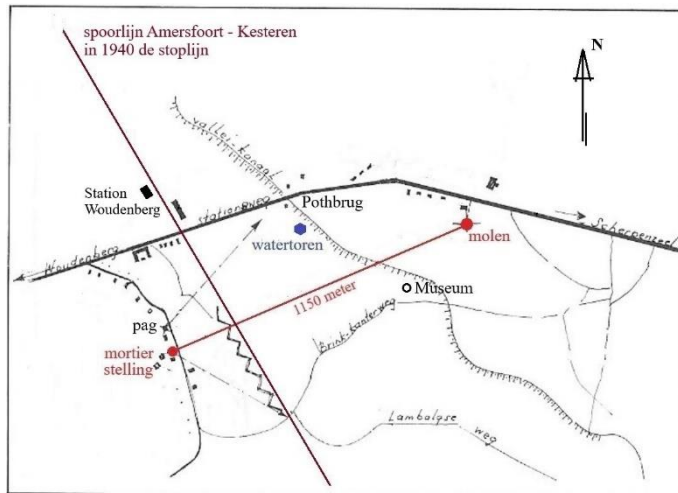
Molen 'de Dankbaarheid' wordt op 13 mei 1940 door oorlogsgeweld verwoest. In de molen van de familie van Harten hebben zich Duitsers verschanst die met mitrailleurvuur en mortieren de Nederlandse stellingen bestoken. Met drie mortiergranaten schieten de Nederlandse troepen de molen in brand. Deze brandt geheel af.

Uit: "De Gelderse Vallei in de mobilisatiedagen 1940" van Cees Kramer:

Soldaat J.H. Grubben (2-III-15 R.I.) bij de Pothbrug: "Onze kapitein pakte de telefoon: "Hier Victor 25, hier Victor 25; mortiervuur afgeven op de molen". De eerste twee granaten kwamen links en niet ver genoeg, maar een derde granaat was een voltreffer. De molen stond in brand! Op de vluchtende Duitsers werd vanaf de hoofdweerstandstrook geschoten"

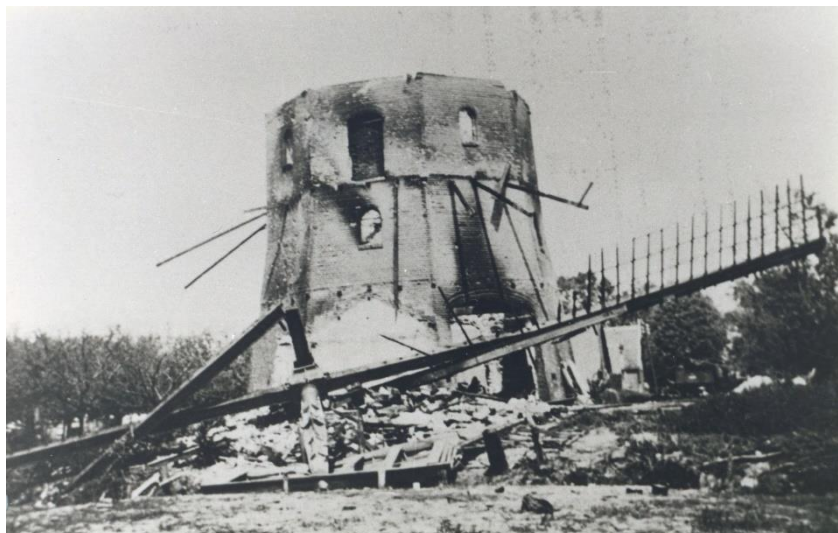
Soldaat H.A. Kusters behoorde tot de 2^e sectie van de compagnie mortieren, toegevoegd bij 15 R.I., die in het land zat bij de boerderij van de familie Van Asselt aan de Helweg (Laagerfseweg). Hier stond een stuk Pantserafweergeschut, dat op de weg bij de Pothbrug schoot. (xxxx). Deze tweede sectie schoot vanaf de boerderij van familie Van Asselt de molen in brand.

(afbeelding door Herman van Zanten)

We laten soldaat Kusters aan het woord: "De artillerie kreeg de opdracht de molen te beschieten, maar men was bang om bij correctie in de eigen linie te schieten. Daarna kreeg het pantserafweergeschut de opdracht, maar deze beschieting had totaal geen uitwerking, omdat de molen grotendeels van hout was en de granaten er dwars doorheen gingen. Daarna moesten wij het met mortieren proberen. (xxxx). We stelden snel het mortier om, kaptten wat takken weg die ons hinderden en vuurden twee granaten af, doch zonder resultaat. Vaandrig Van Diest kwam ons vertellen dat de afstand tot de molen 1150 meter was. We stelden snel ons mortier er op in, maar kregen toen ook enkele mortiergranaten vanaf de molen op de groepsschuilplaats.

Er vielen gelukkig geen slachtoffers, maar om de Duitsers geen kans te geven om te corrigeren, gaven we snel vuur af. Ik zag zelf de inslag in de molen door een kijker van de vaandrig. Het resultaat mocht er wezen: nadat we drie granaten afgevuurd hadden, brandde de molen als een fakkel! Er ging een hoera-geroep op en we haalden opgelucht adem".

Afbeelding: De verwoeste molen (1940)

Het huidige pand

De gemetselde, in 1912 verhoogde romp, dus het oude onderstuk van de vroegere molen, is nog aanwezig. De ijzeren roeden doen nog dienst als zolderbint. De onderbouw wordt nu gebruikt als opslagplaats voor bouwmaterialen van het bouwcentrum De Bouwhof.

De molen stond eerst op grondgebied van Woudenberg, maar na de grenswijziging van 1 januari 1960 staat de molen op Scherpenzeels grondgebied.

Afbeelding: de resterende molenromp, hier nog met rieten kap (foto omstr. 1980)

Het bij de molen behorende molenaarshuis stond aan de Stationsweg en was een langer leven beschoren. Het is in 1995 gesloopt en vervangen door een dubbel woonhuis.

Afbeelding: de familie van Harten voor het molenaarshuis.

De voormalige molen is terug te vinden in de molendatabase:

<https://www.molendatabase.org/molendb.php?step=details&nummer=211>